

PUTPELINIS ŠUO - WACHTELHUND

Published on 11 February 2016

Putpelinis šuo, kuris neturi nieko bendro su putpelėmis.

Vis dažniau medžioklėse pamatome ilgaplaukius, ilgaausius, rudos ar rudai pilkos spalvos, nedidelio ūgio, bet kresnus, linksmus, temperamentingus ir azartiškus šunelius, kurie medžioklės dalyvius stebina savo puikiomis darbinėmis savybėmis. Paklausus kas per veislė, girdime įvairius atsakymus: vokiečių spanielis, vachtelis, vachtelhundas, putpelinis šuo, vachteliukas. Visi šie pavadinimai skirti įvardinti vieną veislę – vokiečių vachtelhundus. Vokiečių vachtelhundai kildinami iš viduramžių medžioklinių šunų, kurie vadinami „Spione“ ar „Stöberer“. Šių šunų paskirtis – surasti ir išbaidyti pasislėpusius paukščius medžiodant su tinklais ar plėšriaisiais paukščiais. XVI amžiaus vokiškuose rašytiniuose šaltiniuose jie dar vadinami vachtelhundais. Iš šių šunų taip pat kilo šiuolaikiniai mažiausi tiltų darantis šunys: Vokietijoje – mažasis miunsterlenderis (dar ir dabar vadinamas Heidewachtel), Prancūzijoje – Bretonės epaniolai (Epagneul Breton).

Pradėjus medžioklėje naudoti šaunamuosius ginklus, medžioklių su tinklais ir plėšriaisiais paukščiais labai sumažėjo. Laukuose buvo medžiodama su tiltų darančiais šunimis, daugiausia – britų pointeriais ir seteriais. Medžioklei miške, krūmuose jie netiko. XIX a. pabaigoje vokiečių medžioklinėje spaudoje pradėjo atsirasti siūlymų atgaivinti vachtelhundus, kurių dar kai kur buvo išlikę. Daug diskutuota, kokias darbinės savybes jie turi turėti. 1897 m. Friedrich Roberth žurnale „Zwinger und Feld“ įvardijo „atkuriamų“ vachtelhundų savybes: jie privalo savarankiškai, plačiai, sistemiškai apieškoti medžioklės plotą ir išbaidyti jame esančius žvėrys ir paukščius, sekti pėdsakais privalo prie žemės nuleidę galvą (žemutine uosle), sekdami pėdsakais ir persekiodami žvėrys privalo skalyti.

Už vokiečių vachtelhundų atkūrimą turime būti dėkingi miškininkui Rudolf Frieß, dar vadinamu vachtelių tėvų. Tai jo pastangomis vokiečių vachtelhundų atranka ir veisimas įgijo formas, kurios leido sukurti medžioklinių šunų veislę, skirtą medžioklei varant, sužeistų žvėrių paieškai ir vandens paukščių medžioklei. Beje, Rudolf Frieß labai daug prisidėjo ir prie vokiečių medžioklinių terjerų – jagdterjerų – veislės kūrimo.

Viskas prasidėjo 1906 metais. Veisimui buvo atrinkta 10 šunų (4 patinai ir 6 kalės) dviejų spalvinių formų: rudos ir rudai pilkos (*braunschimmel*). Rudų patino „Lord Augusta“ ir kalių „Wanda Augusta“ ir „Fleckensteins Rieke“, taip pat rudai pilkos kalės „Baby auf der Schance“ kraujas teka visuose vachtelhunduose.

„Lord Augusta“ kraujas teka visuose vahtelhunduose.

Pirmasis vachtelių standartas sukurtas 1921 metais. Vokiečių vachtelundas – vidutinio ūgio, ilgaplaukis, kresnas ir raumeningas, daugiau ilgas nei aukštas šuo. Aukštis ties ketera: patinų – nuo 48 iki 52 cm, kalių – nuo 45 iki 52 cm. Šie šunys veisiami dviejų spalvinių linijų: vieni šunys rudi, retai – raudoni su baltomis ar pilkomis dėmėmis ant krūtinės ir kojų, kiti – rudai pilki, retai – raudonai pilki. Anksčiau skyrėsi net šių linijų darbinės savybės. Rudi šiek tiek stambesni, turintys stipresnį kontaktą su vedliu, vadinami medžiojantys netoli (*kurzjäger*), labiau tiko medžioklei „prieš šautuvą“. Rudai pilki, šiek tiek lengvesni, vadinamieji medžiojantys toli (*langjäger*), labiau tiko medžioklėse varant ir sužeistų žvėrių paieškai, tačiau taikant vieningą bandymų sistemą šių dviejų linijų darbinės savybės suvienodėjo.

1906 metais parengtos pirmosios vokiečių vachtelundų bandymų taisyklės, kurios buvo keliskart koreguojamos. Šiuolaikinė vachtelių bandymų sistema yra trijų pakopų:

1. Jaunimo (*Jugendprüfung*) – vertinamos įgimtos, tėvų perduotos savybės: uoslė, skalijimas sekant pėdsaku, paieškos sistemiškumas, savarankiškumas ir platumas, reakcija į vandenį, į šūvį, kontaktas su vedliu ir valdomumas.

2. Tinkamumo (*Eignungsprüfung*) – vertinamos įgimtos ir įgytos medžioklinės savybės medžioklėse varant ir vandenyje, taip pat darbas „po šūvio“: paukščių, žvėrelių apertavimas ir sužeistų kanopinių žvėrių paieška.

3. Visapusiškumo (*Gebrauchsprüfung*) – vertinamas šunų parengimas visapusiškam naudojimui medžioklėse miške. Šiuos bandymus sudaro net 23 elementai.

Tai viena griežčiausių ir sunkiausių medžioklinių šunų bandymų sistemų Vokietijoje.

Evaldas Kuodaitis

Vachtelhundai Lietuvoje

Lietuvoje pirmasis vokiečių vachtelundas atsirado 1995 metais. Tai įvyko su medžiotojo, ginklininko ir vokiečių vachtelundų augintojo iš Vokietijos Gottfried Prechtl rekomendacija ir pagalba. Gottfried Prechtl daug medžiojo Jurbarko miškų urėdijos profesionalios medžioklės plotuose ir įvertinęs medžioklės plotų, medžioklės Lietuvoje specifiką, patarė įsigyti šios veislės šunų. Pirma buvo atvežta Sindi vom Modautal (gim. 1995-05-07, rudai pilkos spalvos kalaitė), o 1998 m. – ir Vogt von Riedelstein (gim. 1998-06-11, rudai

pilkos spalvos patinas). Tuo metu gyvenau Vokietijoje ir su Vogt von Riedelstein turėjau galimybę lankyti medžioklinių šunų rengimo kursus. 1999 m., kai Vogt buvo tik vieneri metai, sėkmingai išlaikiau Jagdeignungsprüfung (tinkamumo medžioklei) bandymus, iš 15 šunų Vogt buvo antras. 2000 m. į Lietuvą buvo atvežta trečias vachtelis – kalaitė Quetsche vom Lahntal (gim. 2000-02-05, rudai pilkos spalvos). Šie šunys buvo daug, įvairiapusiai ir sėkmingai naudojami tiek varant, tiek tykojimo medžioklėse, daugiausia tauriųjų elnių ir šernų. Vogt buvo puikus medžioklinis šuo, turėjo įgimtą savybę nurodyti apie surastą sumedžiotą žvėrį lojimu (Totverbeler). Quetsche vom Lahntal su Vogt von Riedelstein turėjo 2 šuniukų vadas.

2003 m. iš Lenkijos Mindaugas Šertvytis įsigijo Reiną (Shrek Hanolmag), kuris turėdamas puikias darbinės savybes labai populiarino vokiečių vachtelhundų veislę Lietuvoje. Šiuo metu savo puikiomis medžioklinėmis savybėmis vachtelius puikiai reprezentuoja Byras (Ural z Wilczych Lugow), kurio savininkas Modestas Mėlinauskas yra šios veislės entuziastas ir propaguotojas. Labai daug prisideda prie vachtelių garsinimo Lietuvoje Skirmantas Žvirblis su Loza z Labeledziej ir Brunu.

Modesto Mėlinausko Byras (Ural z Wilczych Lugow) po sėkmingų paieškų.

Ar tinka vokiečių vachtelis Lietuvoje? Tam reikia paanalizuoti, kaip ir kokiais būdais medžioja vidutinis statistinis Lietuvos medžiotojas. Gegužės mėnesį jis pradeda tykoti ir sėlinti šernus. Birželį prie šernų prisideda stirninai. Vis daugiau Lietuvos medžiotojų įvaldo stirninų viliojimo „muzikavimą“ rujos metu. Rugsjūčio gale jis susiruošia paančiauti. Rugsėjį tykoja ar sėlina prie tauriųjų elnių ar briedžių patinų. Na, o spalį prasideda populiariausias Lietuvoje medžioklės būdas – varant. Taip pat vis daugiau entuziastų tykoja ir esant žemai oro temperatūrai. Statistiniam Lietuvos medžiotojui reikia šuns, kurį galima būtų naudoti medžioklėse varant, sužeistų žvėrių ir paukščių paieškai ir vandens paukščių medžioklei. Taigi vokiečių vachtelis (Vokietijoje jis dar vadinamas visapusiškas medžioklinis šuo miškui – *waldgebrauchshund*) kaip tik jam.

Daugiau kaip dėl 100 metų taikomos bandymų sistemos, atrankos ir porų parinkimo buvo išvesta medžioklinių šunų veislė, kurioje genetiškai įtvirtinta plati, savarankiška, sistemiška varomo medžioklės ploto apieška. Vachteliui būdinga sekti pėdsakais nosį nuleidus prie žemės (žemutine uosle): taip mažėja tikimybė pamesti pėdsakus, o tai labai padeda ir sekant senais sužeistų žvėrių pėdsakais. Viena iš svarbiausių šios naudojamos medžioklėse varant šunų veislės įgimtų savybių – tai sekimas šviežiais pėdsakais ir žvėrių persekiojimas su balsu. Varant, kai nėra vizualaus kontakto tarp šuns ir vedlio, lieka akustinis kontaktas. Iš skalijimo žinoma, kas darosi varymo metu: kur yra šuo, ką jis veikia, o iš skalijimo pobūdžio galima net spręsti, ką jis varo. Šuns skalijimas varant taip pat labai pagyvina medžioklę, daro ją emocingesnę. Vachtelhundai turi sveiką aršumą (piktumą) šernams ir elniniams žvėrims, o labai svarbu ne tik varant, bet stabdant ir aplojant sužeistus kanopinius žvėrys, kol prieis medžiotojas. Taip pat šios veislės šunys pasižymi labai išreikštu aršumu smulkiems laukiniams ir sulaukėjusiems plėšrūnams. Nors vachteliai nėra dideli, bet dėl kresno, stipraus sudėjimo puikiai aporuoja ne tik kiškį, bet ir lapę.

Skirmanto Žvirblio Loza z Labedziej.

Jie dievina vandenį ir medžioklę jame. Šie temperamentingi, darbštūs, lengvai prižiūrimi šunys gali būti laikomi tiek voljere, tiek namie. Užima mažai vietos automobilyje ir bute. Jie puikūs šeimos šunys, vaikų žaidimų kompanionai.

Vokiečių vachtelhundai skirti daug, įvairiai ir kultūringai medžiojančiam medžiotojui, kuriam nereikia tilktį darančio medžioklinio šuns.

Vytautas Tamošiūnas